

fiom:

Rootsreis in de basisschoolleeftijd

Informatie en tips voor ouders

Deze brochure beschrijft situaties en emoties van mensen die hetzelfde hebben meegemaakt. De geboden informatie biedt herkenning, troost en perspectief. De personages die in de verhalen worden genoemd zijn fictief en kunnen daarom niet worden gebruikt om een bepaalde persoon te traceren of te identificeren.

De afgebeelde personen hebben geen betrekking tot de inhoud.

Colofon

Dit is een publicatie van Fiom
www.fiom.nl

Uitgave: Stichting Adoptievoorzieningen, Utrecht 2015
Tekst: Daniëlle Post van der Molen, Rotterdam en Annemarie van den Brink, Utrecht
Redactie: Stichting Adoptievoorzieningen
Vormgeving: New Boxes
Foto's: Shutterstock en Stocksy

© 2022 Fiom
Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd zonder schriftelijke toestemming van Fiom

Inhoudsopgave

- 04** Inleiding
- 05** Waarom jong op rootsreis
- 07** Klaar voor een rootsreis?
- 08** Het reisgezelschap
- 10** Goed voorbereid
- 12** Op reis
- 13** Na thuiskomst

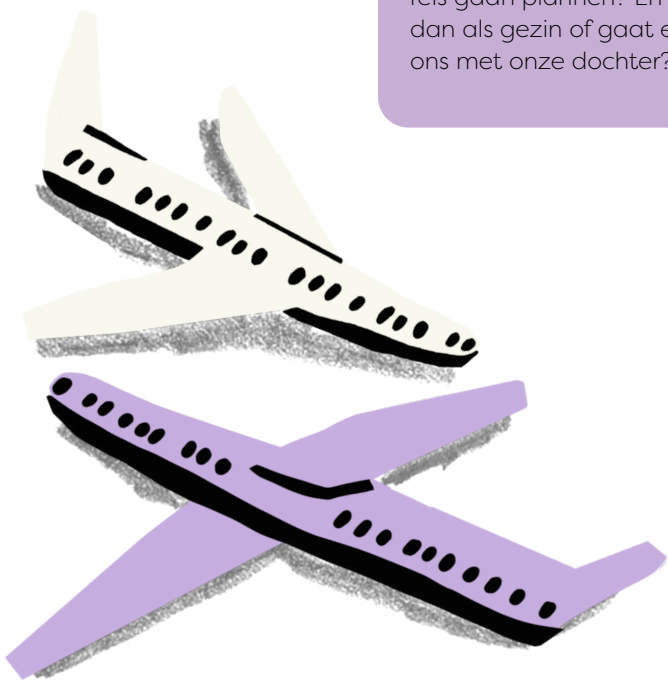
Inleiding

Een rootsreis is een reis naar het geboorteland, waarin het land, de cultuur en de oorsprong centraal staan. Nu steeds meer adoptiegezinnen ook met jonge kinderen een rootsreis maken, vragen veel ouders zich af wat het meest geschikte moment is. Daar is geen eenduidig antwoord op. Je kunt zelf het beste bepalen wanneer je kind eraan toe is.

Deze brochure gaat in op de emotionele en praktische afwegingen die voorafgaan aan zo'n reis. Kan mijn kind het aan? Wat is ons doel? Wie gaat er mee? Hoe bereiden we ons voor? Met deze informatie kun je een weloverwogen keuze maken om al dan niet een rootsreis met je kind te ondernemen. Ook krijg je tips voor een goede voorbereiding en een waardevol verblijf in het land van herkomst.

Jolijn, adoptiemoeder:

"We hebben een sibling uit Haiti, nu 8 en 11 jaar oud. De jongste zegt al langer dat ze graag terug wil. De oudste niet, hij heeft geen fijne herinneringen aan zijn tehuis. Ik vraag me af waar we goed aan doen, nog los van het veiligheidsvraagstuk. Moeten we wachten of kunnen we een reis gaan plannen? En reizen we dan als gezin of gaat een van ons met onze dochter?"

Waarom jong op rootsreis?

Een rootsreis is niet langer voorbehouden aan adolescenten en volwassenen. Steeds meer gezinnen met jonge adoptiekinderen gaan op rootsreis. Wat motiveert hen?

Haalbaarheid

Een rootsreis is bereikbaar geworden. Vliegen is betaalbaarder en via internet is het vinden van informatie over de vroegere leefomgeving en contactpersonen vaak eenvoudig. Daarnaast verwelkomen steeds meer landen adoptiefamilies voor een kennismaking met het land en de cultuur. Dat stimuleert de interesse om op rootsreis te gaan.

Identiteitsvragen

Het antwoord op de vraag 'waar kom ik vandaan' kan helpend zijn bij het beantwoorden van de vraag 'wie ben ik'. Veel adoptieouders komen tegemoet aan de behoefte van hun kind om antwoord te krijgen op vragen over de tijd voor zijn adoptie. De ervaringen die hij tijdens een rootsreis in zijn geboorteland opdoet, zijn bouwstenen van identiteit.

Geschikte leeftijdsfase

In diverse ontwikkelingsfasen ervaart een adoptiekind het verlies van de biologische ouders. Jong geadopteerde kinderen

realiseren zich vaak pas echt dat zij zijn afgestaan en wat dat betekent, als ze tussen zes en acht jaar oud zijn. Een kind dat jong op rootsreis gaat, krijgt een concrete indruk van waar hij vandaan komt. Hij ziet misschien dat niet hij, maar omstandig- heden mogelijk de oorzaak zijn van het feit dat hij is afgestaan. Dat kan de rouw om het verlies van zijn biologische familie en cultuur, nu en later, beter hanteerbaar maken.

Behoeftte aan contact en informatie

Sommige kinderen hebben nog herinneringen aan hun geboorteland. Hierdoor kan het verlangen naar de mensen, cultuur en gewoonten groot zijn. In sommige landen gaan de ontwikkelingen hard en verdwijnt oorspronkelijke bebouwing snel. Personeel vertrekt uit tehuizen en het wordt lastiger om gegevens over het pleeggezin te achterhalen. Dat kan leiden tot een gevoel van haast om de nu nog beschikbare informatie te bemachtigen.

Marijke, adoptiemoeder:

“Lynn kreeg steeds meer interesse in haar eigen geschiedenis. We hebben toen samen een levensboek gemaakt. Dat bood al veel duidelijkheid en antwoorden, maar haar belangstelling bleef. Daarom reizen we deze zomer af naar China. We willen kijken of haar vindplaats nog bestaat en hopen haar pleegmoeder te ontmoeten.”

Lieuwe, adoptievader:

” Al tijdens de adoptiereis in China spraken we met de andere adoptieouders af om na tien jaar samen terug te reizen. Nu Kian acht jaar bij ons is en de reis dichterbij komt, twijfelen we. Onze zoon is snel van slag als China ter sprake komt. Ik ben bang dat we hem forceren als we gaan.”

Tip: maak een levensboek

Met behulp van een levensboek of herinneringendoos leg je, voor zover bekend, de geschiedenis van je kind vast. Foto's, kopieën van officiële documenten, de namen van belangrijke personen, dvd's, een zakje 'geboortegrond', souvenirs, een reisverslag e.d. vormen samen een waardevol houvast voor je kind.

Klaar voor een rootsreis?

Een rootsreis is geen vakantie. Het is vaak een emotionele reis naar het moeilijke begin van het leven van je kind. Bij de keuze om wel of (nog) niet te gaan, is het belangrijk dat je kind centraal staat. Stel jezelf de vraag 'Is het mijn wens om te gaan of de wens van mijn kind'?

Signalen kind

Sommige kinderen praten en fantaseren graag over hun roots. Heb ik daar nog broer of zussen? Hoe wonen de mensen? Gaan ze daar ook naar school? Soms spreekt een kind de wens uit om naar zijn geboorteland te reizen. Een kind dat uit zichzelf niet over zijn roots spreekt, is niet per definitie ongeïnteresseerd.

Basisveiligheid

Het samen beleven van een rootsreis en de soms ingewikkelde emoties die dat oproept, vraagt om een basis van vertrouwen tussen ouder(s) en kind. Voor kinderen met (nog) een gebrek aan basisveiligheid kan de impact van een rootsreis te groot zijn. Een advies van een adoptiedeskundig pedagoog, toegesneden op jullie situatie, kan je helpen hierover te beslissen.

Ouders

Tijdens een rootsreis ga je naar betekenisvolle plekken uit het leven van je kind. Je ziet de vaak moeilijke omstandigheden waaronder mensen daar leven. Niet alles zal precies gaan zoals gepland, misschien gaan ontmoetingen niet door of blijkt het levensverhaal van je kind anders dan gedacht. Dat kan zowel positief als negatief zijn. Het is waarschijnlijk dat je kind door alle emoties, indrukken en herinneringen (tijdelijk) van slag raakt. Als je je kind onder zulke omstandigheden kunt begeleiden, ben je zelf ook klaar voor een rootsreis.

Wel/niet klaar

Een adoptiekind is vermoedelijk klaar voor een rootsreis als:

- hij interesse heeft in zijn roots;
- hij voldoende veilig gehecht is aan zijn adoptieouders;
- er geen grote veranderingen spelen (zoals verhuizing, ziekte, overlijden);
- hij enigszins tegen onverwachte gebeurtenissen kan.

Het reisgezelschap

De samenstelling van het reisgezelschap verdient aandacht. Reis je met het hele gezin of blijven er gezinsleden thuis? Reis je alleen of met een groep? Kies je voor een georganiseerde reis of regel je alles zelf?

Gezinsleden

In een gezin met meer dan één adoptiekind speelt vaak de vraag of iedereen er klaar voor is. Het is belangrijk om dat voor ieder kind afzonderlijk te bepalen. Een kind dat geen interesse toont in het geboorteland, hoeft niet meteen thuis te blijven. Schat in of de reis schadelijk voor dit kind zou zijn. Is een van je kinderen nog te kwetsbaar, dan kun je overwegen om een ouder te laten gaan met het kind dat er wel aan toe is, of om de reis uit te stellen.

Samen of alleen

Regelmatig maken bevriende adoptiegezinnen plannen voor een gezamenlijke rootsreis. Zowel ouders als kinderen hebben dan gezelschap onderweg. Wat niet altijd meevalt, is dat iedereen indrukken te verwerken krijgt en de interactie met andere gezinnen ook energie vraagt.

Georganiseerd of zelfstandig

Er zijn reisorganisaties aan wie je de voorbereidingen van een rootsreis kunt uitbesteden. Je kunt je keuze daarvoor laten afhangen van je budget of je wens en mogelijkheden om alles zelf te regelen. Let in ieder geval op het reistempo: bouw voldoende rust in om indrukken te verwerken.

Joris, adoptievader: “Vorig jaar ben ik alleen naar Colombia afgereisd. Vanwege het gebrek aan veiligheid in de geboorteregio van onze dochter leek ons dat het beste. In een week tijd heb ik zoveel mogelijk mensen gesproken, informatie verzameld en foto’s gemaakt.”

Goed voorbereid

Het is belangrijk om vooraf ieders doel en verwachtingen van de reis helder te krijgen. Realistische verwachtingen en een goede voorbereiding dragen bij aan een meer ontspannen reis.

Verwachtingen en behoeften

Veel gezinnen stellen een kennismaking met de vroegere leefomgeving van het kind tijdens de reis centraal. Onderstaande vragen kunnen helpen het reisdoel van je kind te verhelderen en gedachten en gevoelens bespreekbaar te maken.

- Ben je nieuwsgierig naar je geboorteland? Wat wil je daar ruiken/proeven/zien/horen? En wat wil je daar doen? Waar verlang je naar?
- Wil je een bezoek brengen aan kindertehuis/ vindplaats/ geboortedorp?
- Wie hoop je te ontmoeten? (vriendjes van vroeger, biologische familie, pleegfamilie, verzorgsters)
- Zie je ergens tegenop? Ben je bang voor iets of iemand? Hoe kunnen we je daar bij helpen?
- Wat hoop je beter te begrijpen als je terug bent?

Bespreek wat hij al weet van zijn geboorteland, de cultuur, voorgeschiedenis, biologische familie en de omstandigheden in het tehuis. Vraag ook naar gevoelsherinneringen, geuren en eetgewoontes. Hiermee vergroot je de kans op realistische verwachtingen.

Vertel daarom ook wat je niet gaat doen, bijvoorbeeld: "We kunnen niet naar je pleegmoeder."

Stel je kind gerust

- Ook als je een sterke band met elkaar hebt, kan je kind bang zijn om in zijn geboorteland achter te moeten blijven. Maak dit bespreekbaar en maak duidelijk dat zijn angst ongegrond is.
- Leg uit hoe de terugreis verloopt en maak een afspraak met thuisblijvers voor telefonisch of e-mail contact tijdens de reis.
- Leg iets klaar voor als jullie weer thuis zijn zoals een reisplakboek. Iets dat je kind duidelijk maakt dat zijn leven thuis straks weer verder gaat.

Andere ervaringen

Het kan handig zijn om blogs te lezen van ouders die al op rootsreis zijn gegaan of om lid te worden van besloten groepen op social media. Ook websites van rootsreisorganisaties zijn informatief. Het lezen van ervaringen levert je een beter beeld op van wat je kunt verwachten.

Biologische familie

Overweeg je te zoeken naar de biologische familie van je kind? Weeg de volgende zaken mee:

- Contact zoeken wekt verwachtingen bij de ander. Het is een onomkeerbare stap. Bedenk vooraf of het zoeken aan jou of aan je kind voorbehouden is. Wat wil je bereiken? En is dit dan het juiste moment? Is je kind er klaar voor? En jij zelf? Hoe zou het zijn voor de biologische familie?
- Afstandsouders verkeren in een (emotioneel) kwetsbare positie. Daar komt bij dat de situatie rond de afstand vaak geheim gehouden is. Laat je daarom ter plaatse informeren en begeleiden door iemand met ruime kennis van zaken.

Willem, adoptievader:

"Mijn zoon begon kort voor de reis slecht te slapen en vroeg steeds of hij straks echt weer in zijn eigen bed zou slapen. Samen hebben we onder het kussen zijn pyjama klaargelegd. Dat stelde hem gerust."

Vooraf

- Zorg voor een goede lokale tolk en/of gids.
- Wil je het kindertehuis of pleeggezin van je kind bezoeken? Vraag je vergunning houder of reisorganisatie tijdig naar de mogelijkheden.
- Laat je kind presentjes maken voor de mensen die hij kan gaan ontmoeten. Het kan hem helpen om zich voor te bereiden.
- Veel kinderen vinden het fijn om te helpen. Organiseer samen een actie voor het tehuis of voor een hulpproject, bijvoorbeeld door statiegeldflessen op te halen of knutsel werkjes te verkopen.

Op reis

Voorop staat dat je kind zich tijdens de reis veilig voelt bij wat jullie samen ondernemen. Bereid hem voor en help hem zijn indrukken met aandacht te beleven en vast te leggen.

Indrukken opdoen en verwerken

Geef je kind de tijd om alles wat hij ziet goed in zich op te nemen en vast te leggen. Dat helpt hem om zijn gevoelens en indrukken te verwerken. Eenmaal thuis kunnen foto's, herinneringen en souvenirs de aanleiding zijn voor een gesprek.

- Zorg dat je kind bij het thuisbezoek en/of pleeggezin ruimte en tijd krijgt om indrukken op te doen. Kinderen ervaren dingen met al hun zintuigen. Gaat het toch te snel? Stel dan voor om de volgende dag bv. nog even terug te komen.
- Laat je kind kijken, luisteren, proeven, ruiken én voelen. Help hem daar bij. Laat hem bijvoorbeeld voelen en kloppen op de spijltjes van zijn oude bedje. Sta stil bij de geur van eten, de geluiden in het (te)huis of de toon van de taal.
- Laat belangrijke mensen wat schrijven of tekenen in een vriendenboekje.
- Zoek samen met je kind naar lokale of regionale souvenirs. Vraag de gids hierbij om raad.

Tips voor onderweg

- Bereid je kind dagelijks voor. Wat kan hij verwachten?
- Bouw rustdagen in. Er is tijd nodig om indrukken te verwerken en nieuwe energie op te doen. Koop ter plekke een bal en kijk of er een speelveld in de buurt is. Of ga samen een film op de laptop kijken.
- Hou ieders draagkracht en tempo in de gaten en probeer daar je gezinsactiviteiten op af te stemmen. Maak geen volle dagen.
- Geef je kind een camera en laat hem zijn eigen ervaringen vastleggen.
- Maak een reisverslag dat je later aan je kind kunt laten lezen.
- Een bezoek aan een tehuis of andere belangrijke personen loopt soms anders dan gepland. Maak vooraf afspraken over een taakverdeling. Wie zorgt voor de kind(eren), wie regelt dingen, beantwoordt vragen, maakt foto's en heeft contact met de tolk?
- Bespreek je vragen van tevoren met een tolk/gids, zodat je weet dat er geen cultuur- en/of vertaalproblemen ontstaan.

Na thuiskomst

Sommige kinderen hebben er de eerste weken of maanden na thuiskomst geen behoefte aan om over de reis praten en richten zich op het hier en nu. Pas later komen bij hen de verhalen en gevoelens los. Zolang je kind niet gespannen reageert als je het onderwerp zelf ter sprake brengt, is er geen reden tot zorg.

De rootsreis kan bij je kind het verdriet en gemis om het afgestaan zijn opnieuw - of voor het eerst - losmaken. Die rouw kan zich bijvoorbeeld uiten in passief, bedroefd of opstandig gedrag. Geef je kind de tijd om zijn verlies te verwerken. Laat hem voelen dat er bij jou ruimte, begrip en aandacht is voor alles wat hij heeft moeten achterlaten.

Onderhouden contact

Bespreek met je kind hoe hernieuwd contact vorm kan krijgen in de toekomst. Welke behoefte heeft je kind? En wat stellen anderen op prijs? Blijf realistisch en beloof geen dingen waarover je twijfelt, of die jij of je kind niet waar kan maken.

Michiel, adoptievader:

“Afgelopen winter zijn we teruggegaan naar Zuid-Afrika met onze kinderen. Het is opvallend om te zien hoe verschillend ze op de reis reageren. Onze dochter heeft de draad gewoon weer opgepakt, alsof er niets is gebeurd. Onze zoon is helemaal vol van 'zijn land'. Hij praat er trots en veel over en heeft de vlag pontificaal boven zijn bed gehangen.”

Ivo, adoptievader:

“Er kwam veel op onze zoon af tijdens de rootsreis. Aan het eind van iedere dag namen we de tijd om samen een striptekening over de dag te maken.”

Meer informatie

Fiom geeft informatie, advies en ondersteuning aan adoptieouders, geadopteerden, leerkrachten en andere professionals. Meer informatie over adoptie en de ontwikkeling en opvoeding van adoptiekinderen vind je op onze website.

Persoonlijk advies

Heb je vragen over de ontwikkeling of opvoeding van je kind? Of wil je gewoon eens van gedachten wisselen met een adoptiedeskundige? Neem dan contact op met onze telefonische advieslijn. Wij denken graag met je mee.
Bel 030- 233 03 40, keuze 3, maandag t/m donderdag van 9.30 - 12.30 uur.

Voor meer informatie:

Fiom

De Bouw 93
3991 SZ Houten
Telefoon: 030-233 03 40
info@fiom.nl
www.fiom.nl

omdat je er niet alleen voor staat